

Міністерство освіти і науки
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:

**«ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ РІВНЯ
ВРОЖАЙНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР В
УМОВАХ ГОСПОДАРСТВА»**

Виконав студент II курсу групи АГ-21 м
спеціальності 201 Агронімія
Балабан Іван Юрійович

Науковий керівник:
доктор сільськогосподарських наук, професор
Волощук Мирослав Дмитрович

Рецензент:
кандидат сільськогосподарських наук
Куничак Галина Іванівна

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. В сучасних умовах технології повинні забезпечити збільшення обсягів виробництва високоякісної сільськогосподарської продукції, а також досягнення високої економічної, соціальної та екологічної ефективності людської діяльності для забезпечення продовольчої безпеки держави. Специфіка формування системи обробітку ґрунту визначається особливостями ґрунтових і кліматичних умов, які впливають на соціально-економічні процеси.

Дослідження світового досвіду підтверджує, що в економічно розвинених країнах, де висока вартість робочої сили, розвиваються агротехнології з високим рівнем механізації, застосуванням мінімальних обробітків ґрунту, широким використанням агрохімікатів та інформаційних технологій.

В системі заходів з агротехніки, спрямованих на підвищення плодючості ґрунту та врожайності сільськогосподарських культур, важливу роль відіграє належний обробіток ґрунту. Цей процес сприяє культивуванню ґрунту та покращенню його водно-повітряного, теплового та поживного режимів для сільськогосподарських рослин. Обробіток регулює агрофізичні, біологічні та агрохімічні процеси, включаючи розклад і нагромадження органічної речовини, вологи в кореневмісному шарі та ефективне використання добрив.

Диференціюють основний обробіток ґрунту в залежності від попередніх посівів, ступеня забур'янення поля та вологості ґрунту. На поверхнево оглеєних дерново-підзолистих ґрунтах, які мають низький вміст поживних речовин та тенденцію до швидкого ущільнення, належний обробіток досягає необхідної щільності верхнього шару. Глибоке розпушування поліпшує повітряний режим нижніх шарів, сприяє дренажу надлишкової води з верхніх шарів ґрунту.

Різноманітність рельєфу та кліматичних умов, а також різноманіття ґрунтового покриву в Івано-Франківській області підкреслюють непридатність застосування універсальних систем землеробства чи однакових агротехнічних заходів. Замість цього, вони повинні бути адаптованими до конкретних зон, враховуючи природно-кліматичні особливості, ґрунтові умови та навіть характер окремого поля, а також з урахуванням погодних умов певного періоду.

Під впливом соціально-економічних умов, що склалися, зростає значущість біологічних чинників в землеробстві. Ефективність їх використання підтверджується результатами досліджень, в яких використовуються побічні продукти попередників, деструктори рослинних залишків, сидерати та біологічні препарати. Ці елементи сприяють підвищенню продуктивності культур та покращенню родючості ґрунту. Таким чином, наразі актуальним є удосконалення систем землеробства та окремих елементів, враховуючи кліматичні зміни. Сучасні технології повинні забезпечити зростання обсягів виробництва високоякісної сільськогосподарської продукції та досягнення високої економічної,

соціальної та екологічної ефективності людської діяльності.

На поточному етапі розвитку сільського господарства основна увага повинна бути спрямована на проблему ефективності вирощування сільськогосподарських культур і продовжувати цей процес з розумним використанням витрачених ресурсів. Все це можливо, якщо всі технологічні процеси, пов'язані з доглядом і життєдіяльністю сільськогосподарських культур, будуть суворо виконуватися. Ці процеси включають в себе дотримання сівозмін, раціональне використання добрив для досягнення планової врожайності, дотримання технологій вирощування культур, використання якісного посівного і садивного матеріалу, ефективний захист сільськогосподарських культур від шкідливих організмів, хворіб і бур'янів, а також правильна організація технології зберігання та переробки здобутої врожаю. Також важливо ефективно використовувати побічні продукти рослинництва для зниження витрат на вирощування культур.

Мета і завдання дослідження. Мета проведення дослідження полягає в розробці та обґрунтуванні теоретичних основ і практичних рекомендацій з метою забезпечення економічного і екологічного використання короткочасної сівозміни на поточному етапі розробки стратегії реформування системи земельних відносин в нашій країні.

З даної мети для дипломної роботи виходять такі завдання:

- ✓ вивчення теоретичних концепцій та агробіологічних аспектів формування сівозмін;
- ✓ досліджувати вплив заходів обробітку ґрунту та добрив на зріст і розвиток рослин пшениці ярої та сої;
- ✓ проаналізувати вплив елементів технології на фітосанітарний стан посівів;
- ✓ встановити вплив заходів обробітку ґрунту і добрив на продуктивність пшениці ярої та сої.

Оцінювати економічну ефективність компонентів технології вирощування пшениці ярої та сої.

Предметом нашого дослідження є визначення впливу обробітку ґрунту та елементів біологізації на фітосанітарний стан посівів та продуктивність культур у короткочасній сівозміні.

Об'єкт дослідження – заходи обробітку ґрунту та система удобрення.

Методи досліджень: польовий – використовуються для аналізу взаємодії об'єкту дослідження з біотичними і абіотичними факторами; лабораторний – для з'ясування взаємозв'язку об'єкту з засобами впливу на нього; розрахунково-порівняльний – для визначення економічної ефективності елементів технології; математично-статистичний – для оцінювання достовірності результатів дослідження.

Наукова новизна даної теми полягає в системному підході до еколого-економічного обґрунтування рівня врожайності сільськогосподарських культур в умовах господарства. Дослідження розглядає взаємозв'язок між екологічними та економічними аспектами виробництва сільськогосподарської продукції, враховуючи різноманітні чинники, такі як

ефективність використання ресурсів, стійкість екосистеми та оптимальні методи сільськогосподарського виробництва. Розглядання нових стратегій господарювання, які сприяють високій врожайності при збереженні природних ресурсів, вносить важливий внесок у розвиток сучасного сільськогосподарського виробництва. Такий підхід може слугувати основою для розробки практичних рекомендацій та стратегій для сільськогосподарських господарств, спрямованих на збалансоване поєднання економічних та екологічних аспектів короткотривалої сівозміни.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть вказати на оптимальні методи використання природних ресурсів, таких як ґрунт та добрива, з метою забезпечення максимальної врожайності короткотривалої сівозміни при мінімальних негативних екологічних наслідках. Результати можуть допомогти розробити практичні рекомендації для створення стійких систем сільськогосподарського виробництва, які сприяють врожайності культур і одночасно зберігають екологічну стійкість.

Загальна характеристика структури й обсягу дипломної роботи. Магістерська робота представлена на 62 сторінках тексту, включаючи основний зміст, який охоплює 59 сторінок. Робота складається з вступу, 6 розділів, висновків, рекомендацій для виробництва та списку використаної літератури. В роботі включено 13 таблиць та 1 рисунок. Список літератури містить 60 джерел, включаючи 5 джерел, написаних латиницею.

Міністерство освіти і науки
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:

**«ДОСЛІДЖЕННЯ БІОЕКОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА
АГРОТЕХНІКИ ВИРОЩУВАННЯ ЦИБУЛІ РІПЧАСТОЇ В УМОВАХ
ПЕРЕДКАРПАТТЯ»**

Виконав студент II курсу групи АГ-21 м
спеціальності 201 Агрономія
Бойко Олег Богданович

Науковий керівник:
доктор сільськогосподарських наук, професор
Карбівська Уляна Миронівна

Рецензент:
кандидат сільськогосподарських наук
Лис Надія Миколаївна

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. В Україні – дефіцит цибулі. У зв'язку із воєнними діями, минулого року українським фермерам вдалося зібрати 732 тис. тонн цибулі, що на 29% менше показника 2021 року. Мало того, зібраний урожай є нижчим за рівень споживання цибулі українцями – за підрахунками, на рік українцям потрібно 750 тис. тонн цього овоча. Відповідно, і ціна теж підскочила – за оцінками експертів, аж на 260%.

Довоєнна статистика говорить, що цибулю українці вирощували на 10 000 га. З врожайністю 70-90 тонн цибулі з гектара, наша країна входила у найбільші 10 виробників цибулі у світі. Це свідчить про те, що обрати вирощування цибулі у 2023 році буде економічно доцільним.

Цибуля – рослина теплолюбна, тому традиційною локацією вирощування цибулі завжди був Південь України. Сьогодні цей овоч поступово завойовує популярність серед фермерів у центральному та західному регіоні нашої країни.

Цибуля є досить стійкою культурою та може рости в різних кліматичних умовах. Вона може переносити низькі температури до -5°C , але різкі перепади температури можуть негативно впливати на зростання рослини та розвиток цибулин.

Період вегетації цибулі залежить від сорту та умов вирощування, зазвичай він становить від 100 до 180 днів. У залежності від регіону, час сівби або висаджування може різнитись. Як тільки встановиться стабільна температура навколишнього середовища, можна розпочинати вирощування цибулі – зазвичай, висів насіння або посадку проводять з середини квітня до початку травня. Це дасть можливість рослинам отримати достатньо часу для формування цибулин перед настанням прохолодних осінніх днів.

Метою дослідження є вивчення біоекологічних особливостей та розробка оптимальних агротехнічних підходів до вирощування цибулі ріпчастої в умовах Передкарпаття з метою покращення врожайності та якості продукції.

Завдання дослідження:

- провести аналіз кліматичних умов Передкарпаття та їх вплив на вирощування цибулі ріпчастої;
- дослідити біоекологічні особливості цибулі ріпчастої;
- встановити урожайність гібридів, товарність урожаю та біохімічний склад цибулі ріпчастої залежно від удобрення;
- проаналізувати баланс елементів живлення досліджуваного ґрунту.

Ці завдання спрямовані на поглиблене розуміння біологічних та екологічних особливостей вирощування цибулі ріпчастої в умовах Передкарпаття та розробку практичних рекомендацій з метою покращення якості та врожайності цієї культури в регіоні.

Об'єкт дослідження – продуктивність цибулі ріпчастої на Передкарпатті піддається впливу агротехнічних заходів, що використовуються під час її вирощування..

Предмет дослідження – агротехнічні заходи, застосовані при вирощуванні цибулі ріпчастої. Аналізується ряд показників, таких як зростання та розвиток рослин цибулі, водоспоживання, нагромадження надземної маси, сухої речовини, продуктивність і якість врожаю, а також оцінюється економічна та енергетична ефективність.

Методи дослідження. Методи дослідження, використані при виконанні магістерської роботи, охоплювали різноманітні сучасні підходи до наукових досліджень. До польових методів входило визначення ростових процесів, біометричних параметрів та облік врожаю. Лабораторний підхід використовувався для визначення вмісту елементів живлення в ґрунті та якісних характеристик цибулі. Статистичні методи включали дисперсійний та кореляційно-регресійний аналізи для обробки результатів досліджень. Розрахунково-порівняльний підхід використовувався для оцінки економічної та енергетичної ефективності різних факторів, які досліджувалися.

Наукова новизна. Вивчення біоекологічних особливостей та агротехніки вирощування цибулі ріпчастої на Передкарпатті несе наукову інноваційність, оскільки воно важливо для підвищення стабільності виробництва та покращення якості продукції у даному регіоні. Крім того, ці дослідження сприяють забезпеченню сталого розвитку сільського господарства.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати мають конкретне практичне застосування в розробці агротехнологічних заходів для ефективного вирощування цибулі ріпчастої. У ході дослідження були вивчені біоекологічні особливості та агротехніка вирощування цибулі ріпчастої на дерново-підзолистому ґрунті в умовах Передкарпаття.

Загальна характеристика структури й обсягу дипломної роботи. Структура дипломної роботи охоплює 57 сторінок тексту, із загальним обсягом 53 сторінки основного змісту. Робота складається з вступу, 5 розділів, висновків, рекомендацій для виробництва та списку використаних літературних джерел. В текст включено 9 таблиць та 5 рисунків. Список використаних літературних джерел налічує 57 джерел, з них 5 є іноземними джерелами.

Міністерство освіти і науки
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:

**«ДОСЛІДЖЕННЯ БІОЕКОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА
АГРОТЕХНІКИ ВИРОЩУВАННЯ БУРЯКА СТОЛОВОГО ЗА
РІЗНОГО УДОБРЕННЯ»**

Виконав студент II курсу групи АГ-21 м
спеціальності 201 Агрономія
Бура Олег Ігорович

Науковий керівник:
доктор сільськогосподарських наук, професор
Карбівська Уляна Миронівна

Рецензент:
кандидат сільськогосподарських наук
Лис Надія Миколаївна

Івано-Франківськ – 2023

АНОТАЦІЯ

Актуальність дослідження. У приватних та особистих господарствах населення України вирощується більшість овочевої продукції, зокрема 98% картоплі, 95% огірків, 93% столового буряка, 91% капусти, 83% цибулі ріпчастої, 87% моркви та 70% помідорів. Іншими словами, основними виробниками овочів є господарства населення. Площа під овочами розподіляється наступним чином: 74% під картоплею, 4% – під капустою, 4% – під томатами, по 3% – під огірками, цибулею, морквою, та 2% – під столовим буряком.

Річне виробництво столового буряка в Україні становить близько 850 тис. тонн, проте зростання експорту овочів борщового набору призводить до збільшення потреби у їх виробництві. Біопрепарати відіграють важливу роль у виробництві столового буряка, допомагаючи отримати екологічно безпечну продукцію. Таким чином, ці питання стають актуальними для виробництва овочів у сучасних умовах.

Об'єктом дослідження був процес росту і розвитку, а також формування продуктивності столових буряків в залежності від сорту та удобрення.

Предметом досліджень були сорти столового буряка іноземної та вітчизняної селекції та різні фони удобрення.

Метою проведених досліджень було вивчення впливу удобрення на товарність та якісні характеристики столових буряків.

Для досягнення поставленої мети були сформульовані наступні завдання:

- ✓ визначення сорту столового буряка, який відзначається найвищою врожайністю та формуванням стандартних коренеплодів;
- ✓ вивчення вмісту сухих речовин, цукрів та вітаміну С у буряках;
- ✓ оцінка впливу удобрення на хімічний склад столових буряків;
- ✓ визначення впливу удобрення на якість продукції;
- ✓ розрахунок енергетичної та економічної ефективності вирощування столових буряків.

Наукова новизна полягає в комплексному підході до вивчення взаємодії біоекологічних особливостей та агротехніки вирощування буряка столового при використанні різного удобрення.

В результаті проведених досліджень визначено вплив окремих складових системи добрив на урожайність, хімічний склад продукції та її екологічну безпеку. На підставі отриманих результатів розроблені рекомендації для оптимального використання добрив під час вирощування столового буряка в Передкарпатті.

Практичне значення отриманих результатів полягає в інтеграції результатів біоекологічного аналізу з агротехнікою вирощування, що дозволяє розробити комплексні рекомендації для фермерів та аграрних підприємств щодо оптимального використання удобрень для забезпечення високої урожайності та якісного врожаю буряка столового. Такий інтегрований підхід може слугувати основою для розробки нових, ефективних стратегій агрокультури та управління ґрунтовими ресурсами.

Структура роботи. На 52 сторінках кваліфікаційної роботи, яка складається із 48 основних сторінок, зосереджено досліджуваний матеріал. Робота ретельно структурована та складається з вступу, п'яти розділів, висновків, рекомендацій для виробництва та списку використаної літератури, який нараховує 56 джерел. В тексті представлені дев'ять таблиць та два рисунки, що ілюструють та підкреслюють основний контент дослідження. Робота включає в себе висновки та рекомендації для виробництва.

Міністерство освіти і науки
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

**«ДОСЛІДЖЕННЯ БІОЕКОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА
АГРОТЕХНІКИ ВИРОЩУВАННЯ ЯГІДНИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ
ПЕРЕДКАРПАТТЯ»**

Виконав студент II курсу групи АГ-21 м
спеціальності 201 Агронія
Візінський Василь Васильович

Науковий керівник:
доктор сільськогосподарських наук, професор
Карбівська Уляна Миронівна

Рецензент:
Дутчак Назар Іванович

Івано-Франківськ – 2023

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. В світі за останні роки значно зріз попит на ягоди, які є невід'ємною складовою раціону здорового харчування. І це – головний фактор зростання їхнього всесвітнього попиту. Тенденції до здорового харчування населення планети стимулюють їх валовий обсяг культивування і переробки. Це довело до збільшення попиту на ягідну продукцію: кисломолочна продукція, кондитерська та інші. Ягоди є важливим джерелом багатьох корисних речовин, таких як вітаміни, антиоксиданти та фітонутрієнти, які мають позитивний вплив на здоров'я. Багато людей стають більш свідомими щодо свого харчування і шукають продукти, які сприяють здоров'ю. Ягоди відомі своєю корисністю та низьким вмістом калорій, що робить їх популярними серед прихильників здорового харчування. Завдяки доступності інформації, люди стали більш обізнаними про корисні властивості ягід і їхній вплив на організм. Це стимулює попит на ці продукти. Виробники стали активніше просувати ягідну продукцію на ринках, включаючи нові види продуктів, такі як сік, соуси, джеми і інше. Це робить ягоди більш доступними та привабливими для споживачів.

Наукові дослідження продовжують підтверджувати користь ягід для здоров'я, включаючи їхню роль у попередженні захворювань та зміцненні імунної системи. Ягоди можна включити в різноманітні страви та десерти, що допомагає споживачам підтримувати збалансоване харчування. У зв'язку з цим, вирощування ягід може бути перспективним напрямком сільського господарства, особливо в умовах сприятливого клімату та належного догляду за рослинами.

Мета дослідження – вивчення біоекологічних особливостей та розробка оптимальної агротехніки для вирощування ягідних культур на прикладі малини в умовах Передкарпаття з метою підвищення їх продуктивності та якості.

Завдання дослідження:

1. Аналіз біоекологічних особливостей регіону Передкарпаття, включаючи кліматичні умови, тип ґрунту та фізико-географічні особливості.
2. Вивчення біології та фізіології вибраних ягідних культур, а саме малини, зокрема її вимоги до вологості, світла та температурних умов.
3. Розробка агротехніки для вирощування малини в умовах Передкарпаття, включаючи рекомендації щодо підготовки ґрунту, схеми посадки, удобрення, обрізки та захисту від шкідників і хвороб.
4. Визначення оптимальних сортів ягідних культур для вирощування в нашому регіоні з урахуванням специфіки Передкарпаття.
5. Оцінка ефективності розроблених агротехнічних заходів та їх впливу на урожайність та якість продукції.

Предмет дослідження – рослини 3 сортів малини.

Об'єкт дослідження – ягідні культури, а саме малина, процеси їх росту, розвитку й формування продуктивності в умовах Передкарпаття.

Наукова новизна. Досліджено біоекологічні особливості формування продуктивності малини за вирощування на темно-сірому ґрунті.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати досліджень магістерського проекту мають практичне значення у контексті розробки агротехнологічних заходів для вирощування малини. В рамках дослідження були розглянуті біоекологічні особливості та агротехніка вирощування малини на темно-сірому ґрунті в умовах Передкарпаття.

Загальна характеристика структури й обсягу дипломної роботи. Загальний обсяг дипломної роботи становить 57 сторінки комп'ютерного набору. Експериментальна частина містить 11 таблиць; у додатки винесені 3 рисунки.

Міністерство освіти і науки
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

**«ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ МІНЕРАЛЬНОГО УДОБРЕННЯ НА
ПРОДУКТИВНІСТЬ СУЧАСНИХ СОРТІВ КАРТОПЛІ В УМОВАХ
ПЕРЕДКАРПАТТЯ»**

Виконав студент II курсу групи АГ-21 м
спеціальності 201 Агрономія
Верб'янський Тарас Васильович

Науковий керівник:
доктор сільськогосподарських наук, професор
Карбівська Уляна Миронівна

Рецензент:
кандидат сільськогосподарських наук
Лис Надія Миколаївна

Івано-Франківськ – 2023

АНОТАЦІЯ

Актуальність роботи. Підвищення врожайності та покращення якості бульб картоплі визначається вибором відповідних сортів, адаптованих до конкретних умов вирощування. Сорт картоплі є важливим елементом складного комплексу, спрямованого на збільшення виробництва високоякісної продукції та пом'якшення впливу екстремальних погодних умов. Вимоги до сортів, як фактора стабільного підвищення врожайності та загального збору, зростають. Сорт картоплі, як унікальна біологічна система, не може бути заміщений, і його вибір визначається унікальністю. Таким чином, в підвищенні врожайності бульб важливу роль відіграє підбір адаптивних сортів з відповідним генотипом для конкретних умов вирощування. Зосередження уваги на вивченні та впровадженні сучасних агротехнік та технологій може сприяти Україні у максимальному використанні потенціалу картоплі та підвищенні її продуктивності.

Мета дослідження – вивчення впливу удобрення різних за стиглістю сортів на продуктивність і біохімічні показники бульб картоплі в умовах Передкарпаття.

Завдання:

- ✓ розкрити особливості росту та розвитку рослин у сортів картоплі з різною стиглістю в залежності від внесеного добрива;
- ✓ визначення впливу внесення добрив на врожайність та якість картопляних бульб;
- ✓ обґрунтування економічної та енергетичної доцільності вирощування картоплі.

Об'єктом наших досліджень є процеси зростання, розвитку та формування врожаю і якості картопляних бульб у сортів картоплі різних груп стиглості.

Предметом нашого дослідження є сорти картоплі різних груп стиглості, ріст і розвиток рослин, вплив удобрень, урожайність і якість бульб.

Наукова новизна полягає у вивченні біоекологічних особливостей та агротехніки вирощування цибулі ріпчастої на Передкарпатті, що має важливе значення для поліпшення стійкості виробництва та підвищення якості продукції в даному регіоні. Крім того, це дослідження сприяє забезпеченню сталого розвитку сільського господарства.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати мають практичне застосування у створенні комплексу заходів для вирощування картоплі на темно-сірому опідзоленому ґрунті.

Загальна характеристика структури й обсягу дипломної роботи. Магістерська робота представлена на 57 сторінках тексту, включаючи основний зміст, який охоплює 53 сторінок. Робота складається з вступу, 5 розділів, висновків, рекомендацій для виробництва та списку використаної літератури. В роботі включено 7 таблиць та 2 рисунки. Список літератури містить 57 джерел, включаючи 12 джерел, написаних латиницею.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК
КАФЕДРА ЛІСОВОГО І АГРАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:
**«ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ВИКИ
В ТОВ «СВ'ЯТЕЦЬ»»**

Виконав студент II курсу групи АГ-21
спеціальності 201 Агрономія
Габорак Дмитро Дмитрович

Науковий керівник:
доктор сільськогосподарських наук, професор
Волошук Мирослав Дмитрович

Рецензент:

Івано-Франківськ – 2023

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. Вика яра є цінною кормовою культурою, яка використовується для вирощування на зерно, сіно, силос, сінаж, а також як зелений корм для тварин. Вона має високу поживну цінність, містить до 20% протеїну, 6% жиру, 30% клітковини та 13% вуглеводів.

Важливо забезпечити необхідну потребу рослин у мікроелементах, які входять до складу ферментної системи, що забезпечує симбіотичну діяльність. Найбільш необхідними є молібден, бор, магній, залізо, кобальт. Наприклад, молібденові добрива здатні підвищувати інтенсивність азотфіксації в десятки разів у розрахунку на одну рослину. В ґрунті, де висівається відповідна бобова культура, повинна знаходитись достатня кількість бульбочкових бактерій, специфічних для даного біологічного виду. Якщо бактерії в ґрунті відсутні, насіння необхідно обробляти спеціальними бактеріальними препаратами (ризоторфін, нітрагін, бактеріальне добриво). Нітрагінізація зернобобових культур особливо ефективна при висіві їх у нових районах вирощування, або після тривалої перерви в їх висіванні. Приріст урожаю від обробітки бактеріальними добривами досягає 20–40 %, особливо якщо не вносити азотні добрива. Якщо створити добрі умови для азотфіксації, то бульбочки набувають рожевого забарвлення. Бульбочкові бактерії починають формуватися при утворенні другої пари листочків. До цього часу рослина використовує азот з сім'ядолей насінини та рухомі сполуки його в ґрунті.

Метою роботи є вивчення технології вирощування вики ярої та розробка рекомендацій щодо її впровадження в Україні та у ТОВ «СВ'ЯТЕЦЬ»; розробка технології вирощування вики ярої, яка дозволить підвищити урожайність та покращити якість корму.

Об'єктом дослідження є технологія вирощування вики ярої.

Предметом дослідження є способи підвищення врожайності вики ярої.

Наукова новизна. Досліджено особливості формування продуктивності вики ярої за вирощування на дерново-підзолистому ґрунті.

Завданням є вивчення морфологічних та еколого-біологічних особливостей зернобобових, крохмале-та олієвмісних рослин, закономірностей формування врожаю їх посівами, якісних показників отриманої продукції як фотосинтезуючими системами та створення екологічно безпечних агроценозів; вивчення екологічних, агротехнічних, агрохімічних, організаційно-господарських, економічних основ оптимізації умов вирощування даних польових культур; особливості програмування врожайності польових культур; розробка сортових, енергозберігаючих, екологічно доцільних технологій вирощування зернобобових, крохмале- та олієвмісних культур.

Міністерство освіти і науки
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:

**«ДОСЛІДЖЕННЯ БІОЕКОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА
АГРОТЕХНІКИ ВИРОЩУВАННЯ СМОРОДИНИЧОРНОЇ
(RIBESNIGRUM L.) В УМОВАХ ПЕРЕДКАРПАТТЯ»**

Виконав студент II курсу групи АГ-21 (м)
спеціальності 201 Агронімія
Гордейчук Микола Васильович

Науковий керівник:
доктор сільськогосподарських наук, професор
Карбівська Уляна Миронівна

Рецензент:
Дутчак Назар Іванович

Івано-Франківськ – 2023

АНОТАЦІЯ

На сьогодні в нашій країні рівень виробництва та споживання ягідних культур ще доволі низький, так як раціон українців загалом не досягає 70 % від науково обґрунтованої норми вживання фруктів і ягід. Це можна пояснити невисоким рівнем добробуту населення, а особливо в період воєнних дій. За дослідженнями соціологів, з покращенням його у структурі харчування населення зменшиться споживання таких основних продуктів, як хліба, картоплі, цукру та зросте доля саме ягід і фруктів, які з класу десерту вийдуть у реєстр корисної та здорової їжі, яку можна вживати кожний день.

На сьогодні в Україні спостерігаються резерви підвищення внутрішнього ринку, а також є і зовнішні покупці. Минулого року спостерігався значний експорт смородини, через те, що в Європі вдарили приморозки, тому Польща взяла ягоди, які вирощувались в Україні. Хоча й за сприятливих погодних умов останніх років чорна смородина постійно в дефіциті Європейських країнах. З України ягоду беруть переважно як сировину для подальшої переробки, тому що в нас, на жаль, переробляється її мало. Згідно показників експорту смородини Україна згідно з дослідженням інвестиційної компанії «Горизонт Капітал», на зуміла вийти на третє місце у світі. На сьогодні в Україні загальна площанасаджень смородини чорної нараховує більше 9 тис. га, а це приблизно 30 % площі від усіх ягідних культур. Це пов'язано не лише з простою технологією її вирощування, а також з тривалішим високопродуктивним циклом. Ягоди чорної смородини володіють великою кількістю корисних складників, таких як вітаміни (С, В1, В2, В9, РР, Е, А), органічні кислоти, пектини, дубильні речовини, органічні форми фосфору, заліза, калію, кальцію, магнію, азот та інші. Ці ягоди можна вважати справжньою кладовище корисних речовин.

Смородина чорна відноситься до культур помірному клімату, проте її вирощують у різних садівничих регіонах України, а саме Поліссі, Західному Лісостепу та Центральному Лісостепу.

Значення ягід, бруньок та листків смородини чорної у повсякденному житті людини було відоме з давніх часів. Цілющі властивості цієї культури відомі також як її велика дієтична цінність та як джерело органічних мікро- та макроелементів. Проте, основною цінністю смородини чорної є її високий вміст вітамінів, які мають лікувальну значимість, у 100 грамах ягід міститься близько 12 % цукру, 4 % органічних кислот, 1 % пектинів та 450 міліграм вітаміну С. Комплекс біологічно активних речовин, який є в ягодах смородини має здатність виводити із людського організму природним шляхом радіонукліди та інші речовини.

Розвиток галузі ягідництва в Україні, а також садівництва загалом, упродовж останніх років характеризується серією негативних тенденцій. Однією з основних проблем є різке зменшення загального валового врожаю чорної смородини через негативний вплив шкідників та хвороб.

Мета дослідження – визначення впливу удобрення на біоекологічні особливості сучасних сортів смородини чорної в ґрунтово-кліматичних умовах Передкарпаття.

Визначена мета передбачала розв’язання таких *завдань*:

- ✓ проаналізувати біоекологічні особливості рослин смородини в залежності від погодних умов;
- ✓ визначити біологічну та господарську врожайність ранніх сортів смородини;
- ✓ оцінити економічну ефективність виробництва ягід перспективних сортів смородини.

Предмет дослідження – сорти смородини чорної.

Об’єкт дослідження – процеси росту, розвитку й формування смородини чорної в залежності від удобрення в умовах Передкарпаття.

Наукова новизна. Досліджено особливості біоекологічних особливостей формування продуктивності та агротехніки вирощування смородини в умовах Передкарпаття.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати мають практичне значення у розробці агротехнологічних заходів для вирощування смородини. Досліджено біоекологічні особливості та агротехніку вирощування смородини на дерновому опідзоленому ґрунті в умовах Передкарпаття.

Загальна характеристика структури й обсягу дипломної роботи. Загальний обсяг дипломної роботи становить 54 сторінки комп’ютерного набору. Експериментальна частина містить 9 таблиць, 3 рисунки; у додатки винесені 1 таблиця та 3 рисунки. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку літературних джерел (51 положень) та додатків.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему **«ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ
РІПАКУ ОЗИМОГО ЗА ПОЗАКОРЕНЕВИХ ПІДЖИВЛЕНЬ»**

Виконав студент II курсу, групи АГ-21м
спеціальності 201 «Агрономія»
Гречанюк Тарас Володимирович

Науковий керівник:
Кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Турак Олег Юрійович

Рецензент:
кандидат сільськогосподарських наук
Лис Надія Миколаївна

Івано-Франківськ - 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. У сучасних умовах зростає роль системи вдосконалення технології вирощування озимого ріпаку. Актуальним є підвищення урожайності за рахунок внесення рістрегулюючих препаратів протягом вегетаційного періоду та вивчення їх ефективності, що дасть можливість розробити рекомендації господарству щодо їх використання.

Сучасні стимулятори це синтетичні та природні речовини зі значною біологічною активністю, які в незначних дозах призводять до позитивних змін фізіологічних та біологічних процесів протягом росту та розвитку рослини і покращують продуктивність їх.

Одним із важливих аспектів дії рістрегулюючих препаратів є підвищення стійкості ріпаку озимого до несприятливих факторів навколишнього середовища таких як: коливання температур, зниження фітотоксичної дії препаратів захисту рослин, зменшення ураження хворобами та шкідниками.

Тому розробка науково обґрунтованої системи комплексного удобрення озимого ріпаку, що базується на визначенні оптимальних доз внесення рістрегулюючих препаратів та їх підбір в залежності від ґрунтових умов та сортових особливостей є актуальною.

Метою магістерської роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних пропозиції на підставі польових досліджень щодо ефективності використання рістрегулюючих препаратів при формуванні продуктивності ріпаку озимого.

Завдання роботи:

- Встановити вплив позакоренових підживлень на особливості росту і розвитку ріпаку озимого.
- Дослідити формування елементів структури врожаю залежно від досліджуваного фактора.
- Встановити ефективність регуляторів росту на врожайність.
- Провести економічну та енергетичну оцінку застосування позакоренового підживлення ріпаку озимого.

Об'єкт досліджень: формування продуктивності та якості насіння ріпаку залежно від застосування позакоренових підживлень в умовах Прикарпаття на дерново-підзолистому ґрунті.

Предмет досліджень: стимулятори росту, сорти озимого ріпаку, елементи структури врожаю, енергетична та економічна ефективність.

Наукова новизна отриманих результатів: Досліджено ефективність позакоренового підживлення рослин ріпаку озимого регуляторами росту Квантум Бор-Актив, ^{ya}Росток, Нутривант Плюс Олійний; сорти Екзотик, Чорний велетень в умовах польового дослідження. Обґрунтовано і запропоновано удосконалення елементів система удобрення, що забезпечує зростання продуктивності.

Практичне значення отриманих результатів. Оптимізація технології вирощування ріпаку озимого, яка адаптована для господарства різних форм власності умовах Передкарпаття і забезпечує зростання врожайності 0,8-1 т/га.

Загальна характеристика структури й обсягу дипломної роботи. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, аналізу результатів польових досліджень, висновків, рекомендації виробництву, списку використаних джерел (58 найменування). Роботу викладено на 60 сторінках комп'ютерного набору, текст ілюстровано 4 рисунками, містить 10 таблиць.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему: « **ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИРОЩУВАННЯ
ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР НА ГРУНТАХ ПРИКАРПАТТЯ**»

Виконав студент II курсу, групи АГ-21м
спеціальності 201 «Агрономія»
Гром'як Ігор Петрович

Науковий керівник:
доктор сільськогосподарських наук, професор
Карбівська Уляна Миронівна

Рецензент:
кандидат сільськогосподарських наук
Лис Надія Миколаївна

Івано-Франківськ - 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. Вирощування овочів завжди викликало підвищений інтерес серед аграріїв та дослідників сільськогосподарської галузі. Овочі, як важлива складова нашого раціону, забезпечують організм необхідними вітамінами, мінералами та іншими корисними речовинами. Проте, вирощування овочів на практиці може бути складним завданням, особливо у такому унікальному регіоні, як Прикарпаття.

Прикарпатський регіон, завдяки своїй місцевості і природним умовам, має великий потенціал для вирощування овочів в умовах екологічно чистих ґрунтів та клімату. Однак, для досягнення успіху в цій галузі необхідно детально досліджувати особливості ґрунтів, клімату, вибір відповідних сортів овочів та використання сучасних технологій вирощування.

У цьому дослідженні ми спробуємо розглянути ключові аспекти вирощування овочів на ґрунтах Прикарпаття, включаючи вплив місцевого клімату та ґрунтового складу на врожайність, вибір оптимальних культур та сортів, а також сучасні методи обробітку та догляду за овочевими культурами. Своїми дослідженнями ми прагнемо допомогти сільським господарям та фермерам Прикарпаття максимально використовувати природні ресурси регіону для отримання якісних та екологічно чистих овочів.

Дослідження щодо особливостей росту і розвитку томатів, їх поживних потреб і інших аспектів були предметом вивчення видатних вчених, серед яких можна відзначити Р. І. Шредера, Е. А. Грачова, М. С. Рітова, Н. І. Кічунова, які вважаються основоположниками у сфері біології овочевих культур і методів обробітку ґрунту. Важливий внесок у розвиток овочівництва в Україні вніс академік ВАСГНІЛ, доктор сільського господарства наук, професор П. Ф. Сокол. Також слід відзначити значущий внесок у цю галузь діячів науки як В. І. Біляк, Ф. А. Ткаченко, Г. Є. Усик, П. М. Білецький, В. М. Марков, В. Ф. Рубан, Ф. Я. Попович, П. П. Поліщук, В. А. Гойко та багатьох інших вітчизняних науковців. Всі ці наукові дослідження були спрямовані на покращення вирощування овочевих культур, отримання високих врожаїв і підвищення продуктивності виробництва.

При цьому, важливим і недостатньо вивченим аспектом в екологічному вирощуванні є технології вирощування овочів, зокрема томатівна кислих ґрунтах Прикарпаття. Забезпечення населення якісною та екологічно безпечною овочевою продукцією в достатній кількості є надзвичайно актуальною проблемою. У зв'язку з цим, наші дослідження спрямовані на вивчення технологічних аспектів вирощування томатів, зокрема методів удобрення, з врахуванням їх впливу на екологію, як на процеси росту, так і на кількісні та якісні характеристики продукції. Ми аналізуємо особливості різних систем удобрень та їх ефективність на ґрунтах Прикарпаття. Також, проводимо порівняльний аналіз різних методів вирощування томатів на ґрунтах Прикарпаття з використанням однакових типів добрив. Це дає можливість комплексно оцінити вплив різних варіантів удобрення на біометричні та фенологічні показники, якість продукції та її екологічну безпеку.

Об'єкт дослідження – оінка динаміки росту та розвитку томатів на ґрунтах Прикарпаття у залежності від методів удобрення.

Предмет дослідження – культура томатів, варіанти удобрення, вміст нітратів у продукції.

Метою наших досліджень було вивчення впливу різних систем удобрення та умов вирощування на зріст, розвиток, та врожайність томатів, на кислих ґрунтах Прикарпаття.

Для досягнення поставленої мети було заплановано виконати наступні завдання:

1. Розглянути та науково обґрунтувати систему показників, які визначають ефективність виробництва томатів на ґрунтах Прикарпаття.
2. Провести аналіз поточного стану вирощування томатів в умовах Прикарпаття.
3. Оцінити вплив систем удобрення на біометричні та фенологічні показники росту томатів.
4. Провести дослідження агроекологічних аспектів впливу системи удобрення на вміст нітратів у помідорах, вирощених в умовах Прикарпаття.
5. Дати економічну оцінку технології вирощування томатів на ґрунтах Прикарпаття.

Наукова новизна. Вперше проведено комплексний агроекологічний аналіз впливу різних типів добрив на процес формування врожаю томатів у різних умовах вирощування, включаючи на ґрунтах Прикарпаття.

У результаті досліджень обґрунтовано вплив окремих компонентів системи добрив на врожайність, хімічний склад продукції і її безпеку з екологічної точки зору. На основі цього розроблено рекомендації для оптимального використання добрив під час вирощування томатів на території Прикарпаття.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці комплексу заходів для вирощування томатів. Проведенні агроекологічної оцінки умов вирощування томатів за різних систем добрив і різних умовах вирощування на ґрунтах Прикарпаття.

Структура роботи. Матеріал кваліфікаційної роботи представлений у 56 сторінках тексту, включаючи основний зміст, який охоплює 47 сторінок. Робота складається з таких розділів: вступ, 5 розділів, висновків, рекомендацій для виробництва та списку використаної літератури. В роботі включено 5 таблиць та 4 рисунків. Список літератури містить 59 джерела, включаючи 5 джерел, написаних латиницею.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему: **«АГРОФІЗИЧНІ ПОКАЗНИКИ ДЕРНОВО-ПІДЗОЛИСТОГО
ПОВЕРХНЕВО-ОГЛЕСНОГО ҐРУНТУ ЗА ВИРОЩУВАННЯ
ТРИТИКАЛЕ ОЗИМОГО В КОРОТКОРОТАЦІЙНІЙ СІВОЗМІНІ»**

Виконав студент II курсу, групи АГ-21м
спеціальності 201 «Агрономія»
Гуцуляк Микола Іванович

Науковий керівник:
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Григорів Ярослава Ярославівна

Рецензент:
кандидат сільськогосподарських наук
Стельмах Оксана Михайлівна

Івано-Франківськ - 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. Відомо, що в Україні основою сільського господарства завжди була і залишається сектор рослинництва, рівень розвитку якого формує продовольчу безпеку як нашої держави так і всього світу загалом. Протягом значного часу стрімкий і, по декуди, екстенсивний розвиток агротехнологій вирощування польових рослин призвів до інтенсивного використання хімічних речовин, що супроводжується негативними наслідками для екології та людини, а саме: забрудненням ґрунтів, порушенням природних екосистем, знищенням мікроорганізмів у ґрунтах. Беручи до уваги досвід передових країн світу, які на собі перенесли негативні наслідки інтенсивної хімізації сільськогосподарської роботи на стан природних систем та в результаті цього почали завзято вводити у агровиробництво альтернативні агротехнології, що ґрунтуються на елементах органічного землеробства. Не можна не відмітити, що на сьогодні значення сівозміни у сучасному інтенсивному землеробстві зумовлена перш за все біологічними властивостями сільськогосподарських рослин. З цих причин правильно сформована і впроваджена сівозміна відіграє важливу роль у збільшенні рівня культури землеробства, підвищенні й відновленні родючості ґрунту, збільшенні врожайності сільськогосподарських рослин та рентабельності їх вирощування. Аналіз літературних джерел з даної проблеми за останні роки вказує, що біологічні дані сучасних сортів та гібридів втілюються тільки на 40-75%, так як у них закладено лише потенційні можливості біологічної врожайності конкретної рослини, а відкрити їх можливо тільки в реальних польових умовах, за рахунок науково-обґрунтованих технологій вирощування рослин із врахуванням ґрунтово-кліматичних умов вирощування та спеціалізації самого господарства.

Сучасні ринкові умови ведення землеробства та вимоги виробництва потребують такого розташування рослин у сівозмінах, яке сприяло б до зростання продуктивності всіх сільськогосподарських рослин, забезпечувало підвищення та відтворення родючості ґрунту, поліпшенню фітосанітарного стану посівів і екологічну безпеку навколишнього середовища.

На сьогодні значно зріс інтерес виробників до тритикале. Оскільки перевагою тритикале над пшеницею є те, що культура стійка до хвороб і шкідників а інших несприятливих чинників навколишнього середовища. Також слід відмітити, що саме ця культура може конкурувати з пшеницею за врожайністю і іншими важливими господарськими властивостями. Саме з цих причин, все вище сказане й обумовило тему наших досліджень.

Об'єктом дослідження є дерново-підзолистий поверхнево-оглеєний ґрунт та його агрофізичні показники.

Предмет дослідження – структурно-агрегатний склад, щільність твердої фази, запас доступної вологи.

Метою досліджень було дослідити вплив вирощування тритикале озимого в короткоротаційній сівозміні на агрофізичні показники дерново-підзолистого ґрунту.

Для виконання поставленої мети нам необхідно виконати наступні завдання:

- визначити динаміку водного режиму ґрунту під тритикале озимим залежно від вирощування у короткоротаційній сівозміні;
- дослідити структурно-агрегатний склад дерново-підзолистого ґрунту залежно від вирощування тритикале у короткоротаційній сівозміні;
- вивчити вплив вирощування тритикале озимого на зміну основних фізичних властивостей ґрунту;
- дати економічну оцінку вирощування тритикале озимого в короткоротаційній сівозміні.

Наукова новизна нашої роботи полягає в тому, що:

вперше:

- науково-обґрунтовано технології вирощування тритикале озимого у короткоротаційній сівозміні з підсівом післяжнивних культур з метою покращення агрофізичних властивостей дерново-підзолистого ґрунту в умовах регіональних кліматичних змін;
- дано економічну оцінку вирощуванню насіння тритикале озимого в короткоротаційній сівозміні.

Набули подальшого розвитку:

- теоретичні основи щодо необхідності дослідження короткоротаційних сівозмін та вирощування у них сільськогосподарських рослин з використанням різних систем удобрення, у тому числі післяжнивних для покращення родючості ґрунту.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає встановлені зміни агрофізичних показників дерново-підзолистого ґрунту за вирощування тритикале озимого в короткоротаційній сівозміні.

Апробація результатів досліджень. Результати нашої науково-дослідної роботи доповідалися і обговорювалися на науково-практичній конференції: «Вклад наукових інвестицій у розвиток агропромислового комплексу в умовах обмеженого ресурсного забезпечення та флуктацій клімату» (м. Дніпро, 2023 р.).

Структура роботи. Магістерську роботу викладено на 58 сторінках комп'ютерного набору, з них 48 – основного тексту. Робота містить вступ, п'ять розділів, висновки, рекомендації та список використаних джерел, який нараховує 67 найменувань, з них 4 – іноземного видавництва, та 4 – латиницею, містить 6 таблиць, 3 рисунків.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему: « **ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ РИЖІЮ ЯРОГО
(*CAMELINA SATIVA GRANTZ*) ЗАЛЕЖНО ВІД СИСТЕМИ
УДОБРЕННЯ В ЗАХІДНОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ**»

Виконав студент II курсу, групи АГ-22м
спеціальності 201 «Агрономія»
Загайкевич Андрій Андрійович

Науковий керівник:
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Григорів Ярослава Ярославівна

Рецензент:
кандидат сільськогосподарських наук
Стельмах Оксана Михайлівна

Івано-Франківськ - 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. В сьогоденній час інтенсивного землеробства та постійним пошуком нових високорентабельних культур, все частіше агровиробники відкривають для себе малопоширені, давно забуті культури. Саме тому популярність рижію ярогокультури широкого спектру використання, як в Україні так і в інших країнах світу швидкими темпами набуває популярності, перш за все йде про Америку та Західну Європу. З цих причин варто ретельно розглянути значення рослини, особливості її до умов вирощування, з метою поширення вирощування її на території України. Оскільки сьогодні вирощування рижію ярого в нашій країні, на превеликий жаль, майже призупинено. Хоча ще в Київській Русі саме рижієва олія, як відмічено у аналітичних джерелах, була однією із самих популярних та вживаних поряд із льняною і конопляною.

Беручи до уваги сьогоденнє стрімке збільшення попиту на насіння рижію та його олію, а також невибагливість рослини до умов вирощування, є всі передумови заохочувати виробників до вирощування рижію на теренах нашої країни.

Удосконалення головних технологічних заходів агротехніки, біологічні особливості і досить високий рівень урожайності серед ярих олійних культур в природно-кліматичних умовах Західного регіону вказують на гостру потребу та перспективність розвитку культури рижію ярого в аграрному секторі. Таким чином, дослідження у даному напрямі є актуальними.

Об'єкт дослідження – процеси вегетації культури, формування врожайності і якості насіння рижію ярого.

Предмет дослідження – сорт рижію ярого Гірський, мінеральні добрива і мікродобрива.

Мета досліджень полягає у дослідженні процесів росту і розвитку рослин, формування ними продуктивності і якості насіння ярого рижію під дією оптимізації живлення культури шляхом використання мінеральних добрив та мікродобрив.

Для поставленої нами мети необхідно виконати наступні *завдання*:

- встановити рівень продуктивності рижію ярого залежно від удобрення в умовах Західного регіону України;
- визначити вплив удобрення на показники структури врожаю, якість та олійність насіння;
- встановити залежність біохімічного складу рижію ярого від удобрення;
- зробити економічний аналіз вирощування рижію ярого в умовах Західного регіону України залежно від удобрення.

Наукова новизна. Уперше в умовах Західного регіону України досліджено та науково обґрунтовано ефективні системи удобрення вирощування рижію ярого, що дадуть змогу збільшити урожайність та поліпшити якість насіння.

Встановлено економічну ефективність використання мікродобрив у агротехнології вирощування насіння рижію ярого.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у науковому обґрунтуванні думки, що рижій ярий є перспективною культурою, яка навіть у несприятливих умовах здатна забезпечувати рентабельні врожаї з високими показниками якості насіння.

Апробація результатів досліджень. Результати наших експериментів та досліджень були обговорені і висвітлені на Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції молодих учених і спеціалістів «Вклад наукових інвестицій у розвиток агропромислового комплексу в умовах обмеженого ресурсного забезпечення та флуктацій клімату» (м. Дніпро, 2023 р.), С. 98-100.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота висвітлена на 57 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить анотацію, вступ, п'ять розділів, висновки, пропозиції виробництву та список аналітичних джерел, додатки. Робота містить в собі п'ять таблиць та п'ять рисунків.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему **«ПРОДУКТИВНІСТЬ СОЇ В КОРОТКОРОТАЦІЙНІЙ
СІВОЗМІНІ ЗА МІНІМАЛІЗАЦІЇ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ»**

Виконав студент II курсу, групи АГ-21м
спеціальності 201 «Агрономія»
Кіселичук Тарас Васильович

Науковий керівник:
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Турак Олег Юрійович

Рецензент:
Чемерис Михайло Михайлович

Івано-Франківськ - 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. Соя як сільськогосподарська культура є важливим джерелом рослинного білка, який затребуваний як для харчування людини так і для годівлі тварин. В умовах Західного Лісостепу соя набуває особливо важливого значення. Провідні наукові розробки щодо технологій вирощування сої були зроблені такими вченими: В. Г. Михайлов, А. О. Бабич, М. І. Бахмат, В. Ф. Петриченко, С. М. Каленська, А.В. Черенков, М. Я. Шевніков, О. М. Бахмат, О. В. Овчарук, В. В. Лихочвор, К. Novák, V. Furseth та ін.

Соя є єдиним з найбільш цінних бобових культур в нашому регіоні. Її хімічний склад та біологічні особливості є унікальними за рахунок фіксації атмосферного азоту. Тому в ланках короткоротаційних сівозмін вона незамінна культура, що забезпечує як економічний так і екологічний аспект. Загальновідомо, що обробіток ґрунту є одним з тих факторів, які визначають взаємодію та вплив природних і антропогенних чинників у структурі землеробства. При надмірі інтенсифікації обробітку ґрунту, особливо при постійному використанні звичайної оранки, спостерігається погіршення як фізико-хімічних так і водно-фізичних показників, а на схилі землях і посилення ерозійних процесів.

Пошук зменшення навантаження на ґрунт зумовлюють необхідність щодо його мінімізації процеси обробітку. Відповідно до теоретичної основи мінімізації обробітку ґрунтів є положення про вплив антропогенного і природного факторів на показники родючості ґрунту і вимоги сільськогосподарських рослин до ґрунтового середовища.

Науково-дослідними експериментами встановлено, що надмірна інтенсивність поверхневого обробітку ґрунту зумовлює розклад гумусу та призводить до збільшення витрат поживних речовин.

Отже, комплексна оцінка продуктивності сої та її якості за мінімізації обробітку ґрунту є науково цінною та актуальною, це і визначило напрямок наших досліджень.

Нашою метою досліджень є встановлення оптимальних параметрів способів основного обробітку ґрунту та їх мінімізації за вирощування сої.

В процесі реалізації нашої мети та виконання програми дослідження необхідно вирішення наступних завдань:

- встановити вплив способів основного обробітку ґрунту на умови росту розвитку і продуктивності сої;
- визначити основні агрофізичні показники ґрунту;
- встановити біологічну активність ґрунту за вирощування сої;
- проаналізувати урожайність сої в залежності від основного обробітку ґрунту;
- надати економічну ефективність мінімізації обробітку за вирощування сої.

Об'єкт досліджень: процеси формування продуктивності сої залежно

від мінімалізації основного обробітку ґрунту.

Предмет досліджень: удосконалення елементів технології основного обробітку ґрунту за вирощування сої.

Наукова новизна отриманих результатів: Теоретичне обґрунтування і практична розробка удосконалення основного обробітку за вирощування сої дозволило визначити чинники підвищення урожайності сої. Вперше проведено комплексну оцінку різних способів основного обробітку ґрунту за вирощування сої в умовах Західного Лісостепу, що дозволило надати рекомендації щодо адаптації технології вирощування сої безпосередньо в господарствах. Встановлено особливості росту сої та її розвитку в залежності від досліджуваного фактору.

Загальна характеристика структури й обсягу дипломної роботи. Магістерська робота викладена на 56 сторінках комп'ютерного набору, текст містить 3 рисунки та 13 таблиць. Робота складається зі вступу, 5 розділів, аналізу та узагальнення результатів досліджень, висновків, пропозиції виробництву, списку використаних джерел із 62 найменувань.

Міністерство освіти і науки
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:

**«ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИРОЩУВАННЯ КОРМОВИХ
КУЛЬТУР В УМОВАХ ПЕРЕДКАРПАТТЯ»**

Виконав студент II курсу групи АГ-21 м
спеціальності 201 Агрономія
Мельник Андрій Сергійович

Науковий керівник:
доктор сільськогосподарських наук, професор
Карбівська Уляна Миронівна

Рецензент:
кандидат сільськогосподарських наук
Лис Надія Миолаївна

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. Однією з основних причин, які гальмують зростання врожайності бобових і злакових трав, є низька родючість ґрунтів у зоні їх поширення, неналежне дотримання технології вирощування та недостатній обсяг збору насіння, оскільки галузь насінництва вимагає суттєвого покращення. Таким чином, пошук шляхів для підвищення продуктивності цих культур стає актуальним завданням для господарств різних форм власності. Введення посівів бобових та злакових трав у польовій сівозміні дозволяє відновлювати структуру ґрунтів, підвищувати їх родючість та значно збільшувати врожайність усіх культур у сівозміні. Низькі витрати на їх вирощування обумовлені, передусім, тим, що обробіток і посів проводиться один раз на кілька років.

Систематичне внесення фосфорно-калійних добрив в значній мірі впливає на склад природних та штучних ценозів. Цей процес може призвести до формування травостою з переважанням бобових трав, а використання азотних добрив у підвищених дозах стимулює ріст злакових трав, які стають переважаючими в агроценозі.

Об'єкт дослідження – процеси росту та розвитку видового складу травосумішки, кормової продуктивності та якості кормів агрофітоценозу на дерново-підзолистих ґрунтах Передкарпаття залежно від удобрення.

Предмет дослідження – травосумішка, продуктивність, якість кормової маси, удобрення.

Мета досліджень: встановити закономірності формування кормової продуктивності сіяного агрофітоценозу за вирощування на дерново-підзолистому ґрунті.

Завдання дослідження:

- встановити ріст і розвиток тимофіївки лучної та конюшини лучної залежно від удобрення;
- з'ясувати особливості формування ботанічного складу та структури врожаю лучного травостою залежно від удобрення;
- встановити вплив добрив на продуктивність агрофітоценозу;
- розрахувати економічну та енергетичну ефективність вирощування конюшино-тимофіїчного травостою.

Наукова новизна. Вивчені особливості утворення продуктивності травосумішки, що складається з конюшино-тимофіїчних видів, при вирощуванні на дерново-підзолистому ґрунті.

Практичне значення одержаних результатів. Ці дослідження можуть служити підґрунтям для розробки оптимальних методів вирощування кормових рослин в даній регіональній кліматичній та ґрунтовій зоні. Інформація про особливості формування продуктивності конкретних культур на Передкарпатті може допомогти сільськогосподарським підприємствам та фермерам у вдосконаленні методів господарювання та забезпеченні ефективного вирощування кормових культур в цьому регіоні.

Структура магістерської роботи: загальний обсяг становить 55 сторінки. Експериментальна частина містить 7 таблиць та 6 рисунків. Робота складається зі вступу, п'яťох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел (60 положень).

Міністерство освіти і науки
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:

**“ДОСЛІДЖЕННЯ БІОЕКОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА
АГРОТЕХНІКА ВИРОЩУВАННЯ СУЧАСНИХ СОРТІВ СОЇ НА
ЧОРНОЗЕМАХ ОПДЗОЛЕНИХ В УМОВАХ ПЕРЕДКАРПАТТЯ”**

Виконав студент курсу групи
спеціальності 201 Агрономія
Насадик Назарій Романович

Науковий керівник:
доктор сільськогосподарських наук, професор
Волощук Мирослав Дмитрович

Рецензент:
Гордійчук Ігор Григорович

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. Соя є довгостроковою культурою, яку люди вирощували впродовж тисячоліть. Дослідники вважають, що соя має своє походження зі Східної Азії. За вмістом білка серед зернобобових культур, соя займає перше місце. Зерно сої містить до 23% жирів, понад 22% вуглеводів і від 38 до 42% білка. Білок сої легко засвоюється і добре розчиняється у воді. У порівнянні з зерновими культурами, соя відзначається багатшим складом незамінних амінокислот.

У сучасний період Україна визначається як лідер серед європейських країн за обсягами посівів сої. Наприклад, площі, відведені під культуру в Україні, складали 1,280 тис. га у 2021 році і 1,538 тис. га у 2022 році. Сортам сої приділяється велика увага, оскільки вони визначають виробництво культури в Україні. Створення нових сортів з високою продуктивністю та адаптивністю стає ключовим завданням для економіки країни, особливо в умовах глобальних змін клімату та нових вимог до виробництва.

Соєва культура також визначається значущою агротехнічною особливістю - здатністю засвоювати азот з повітря та накопичувати його у ґрунті. Дякуючи процесу азотфіксації рослини сої самостійно забезпечуються азотом при формуванні урожаю та є ефективним попередником для інших сільськогосподарських культур.

З урахуванням того, що соя є відносно новою культурою, важливим стає вдосконалення технології вирощування нових швидкозріючих та ультракоротких сортів цієї культури. Оптимізація систем удобрення також залишається предметом обговорення, особливо в контексті використання фунгіцидів для захисту рослин від хворіб.

Мета дослідження є дослідження біоекологічних особливостей та агротехніка вирощування сучасних сортів сої опідзолених чорноземах в умовах Передкарпаття.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити наступні завдання:

- оцінити особливості продуктивності сої
- визначити вплив строків та способів сівби, норм висіву насіння на ріст, продуктивність рослин сої.

Об'єктом дослідження є рослини сої, процеси формування продуктивності сої в умовах зони Передкарпаття. Ці інновації вирощування сої в Україні важливі для досягнення високих врожаїв та стійкості рослин до змін у навколишньому середовищі.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему: **«ГРУНТИ НОВОСЕЛИЦЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ ТА ЗАХОДИ
ЩОДО ЇХ ОХОРОНИ І ВІДНОВЛЕННЯ РОДЮЧОСТІ»**

Виконав студент II курсу, групи АГ-22м
спеціальності 201 «Агрономія»
Озорович Василь Васильович

Науковий керівник:
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Григорів Ярослава Ярославівна

Рецензент:
кандидат сільськогосподарських наук
Стельмах Оксана Михайлівна

Івано-Франківськ - 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. Загальновідомо, що на сьогоднішній день земля в міру різних чинників, як і біосфера загалом, перетворилася в систему, яка контролюється чинниками природи, в систему, яка залежить від значного людського впливу. Так, у районах ведення сучасного інтенсивного землеробства перетворення ґрунтів стало не тільки відповідати інтенсивності природного ґрунтоутворювального процесу, а й значно його перевершувати.

За земельною реформою, яка в Україні проводиться досить довго, але за нею спостерігаємо інтенсивний перехід аграрного виробництва до ринкових умов господарювання. Законодавчими актами визначено, що земельна реформа є невід’ємною складовою економічної реформи, проведеної в державі у зв’язку з переходом нашої економіки до ринкових взаємин. Метою даної реформи є перерозподіл земель сільськогосподарського призначення з одночасною передачею їх у приватну і колективну власність, а ще з метою створення умов для рівно правного користування різних форм власності на землі підприємствам, установам і організаціям, організації багатокладної економіки, доцільного використання та охорони земель.

На сьогодні в Україні відмічається висока аграрна освоєність і значна розораність земельного фонду, а в результаті екстенсивного господарювання, відбувається значна деградація сільськогосподарських угідь і як результат цього дуже низький рівень їх продуктивності. Так, відомо, що вирощування валової продукції аграрного сектору в перерахунку на 1 га сільськогосподарських угідь в Україні останнім часом складало в середньому 375 євро, коли у країнах ЄС - більше 2 тис.євро.

Саме з цих причин проблеми раціонального і науково-обґрунтованого землекористування, оптимізації угідь, охорони земельнашої державивсе частіше є предметом наукових досліджень та визначило напрям нашої роботи.

Об’єкт дослідження є ґрунти Новоселицької сільської ради, їх головні якісні показники.

Предмет дослідження – вміст лужногідролізованого азоту, рухомого фосфору і калію, вміст гумусу.

Мета наших досліджень полягає у проведенні ґрунтових обстежень на території Новоселицької сільської ради, дати агрохімічну характеристику, і здійсненні агровиробничого групування, провести грошову оцінку земель і удосконалити прийоми відновлення їх родючості.

Згідно мети дослідження нам необхідно виконати наступні завдання:

- провести ґрунтове обстеження території дослідження;
- з’ясувати якісну характеристику та територіальні особливості використання земельного фонду регіону;
- зробити грошову оцінку земель території дослідження;
- удосконалити заходи щодо охорони ґрунтів та відновлення їх родючості.

Наукова новизна. Уперше за останні 35 років зроблено комплексне ґрунтове обстеження ґрунтів Новоселицької сільської ради.

Уточнено агровиробничі групи ґрунтів на території дослідження.

Проведена агрохімічна і грошова оцінка агровиробничим групам ґрунтів Новоселицької сільської ради.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає встановленні агрохімічної та грошової оцінки агровиробничим групам ґрунтів Новоселицької сільської ради та розробленні заходів їх охорони і відновлення родючості.

Апробація результатів досліджень. Результати нашої роботи доповідалися на наукових і науково-практичних конференціях: «Вклад наукових інвестицій у розвиток агропромислового комплексу в умовах обмеженого ресурсного забезпечення та флуктацій клімату» (м. Дніпро, 2023 р.).

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, переліку використаних джерел. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає 60 сторінок. Робота містить 5 таблиці, 4 рисунків. Бібліографічний список складається із 53 джерел.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему «**ВПЛИВ ПОЗАКОРЕНЕВИХ ПІДЖИВЛЕНЬ НА ЯКІСТЬ ТА
ПРОДУКТИВНІСТЬ ЯЧМЕНЮ ПИВОВАРНОГО**»

Виконав студент II курсу, групи АГ-21м
спеціальності 201 «Агрономія»
Пилка Олег Ігорович

Науковий керівник:
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Турак Олег Юрійович

Рецензент:
кандидат сільськогосподарських наук
Лис Надія Миколаївна

Івано-Франківськ - 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. На сьогодні як в Україні так і в світі зростає попит на пивоварний ячмінь, що слугує основою для пивоваріння. Вітчизняні виробники щорічно засівають близько 150 000 га, і площі посівів зростають так як є попит на Вітчизняну продукцію пивоварного ячменю за кордоном.

Вирощування пивоварного ячменю на сьогодні знаходиться у тренді, що пов'язано із вищою рентабельністю на 15-20% в порівнянні з виробництвом фуражного ячменю.

Найбільші площі пивоварного ячменю знаходяться в західній частині України, що зумовлено найбільш сприятливими кліматичними умовами для даної культури

Великі агрохолдинги ячмінь майже не сіють – більше роблять ставку на високо рентабельні культури (кукурудзу, сою, ріпак), тому пивоварного ячменю почало не вистачати навіть на ринку України, а ціна культури почала зростати. Окрім того, активізувались світові солодові компанії, які закупають зерно в Україні так як воно за своїми характеристиками є одним із найкращих в галузі.

Одним із напрямків підвищення рентабельності вирощування пивоварних сортів ячменю є удосконалення система удобрення. Перспективним напрямком є включення в технологію вирощування пивоварного ячменю позакоренових підживлень різноманітними препаратами, які навіть за малих доз сприяють збільшенню урожайності та поліпшення якості продукції, посилюють адаптивну здатність до стресових чинників навколишнього середовища рослини. Незважаючи на позитивні результати наукових перевірок невисоку вартість регуляторів росту їх впровадження у виробництво проходить досить повільно. Тому для всебічного аналізу застосування ріст регулюючих препаратів на посівах ячменю пивоварного в умовах Передкарпаття нами проводились дослідження.

Мета дослідження полягала у практично - теоретичному обґрунтуванні удосконалення системи удобрення ячменю пивоварного за вирощування в умовах Івано-Франківської області.

Для вирішення поставлених метою завдань необхідно було дослідити:

- вплив ріст регулюючих препаратів за позакоренового підживлення на ростові процеси ячменю ярого для пивоваріння;
- провести оцінку фотосинтезу в залежності від застосування препаратів;
- визначити урожайність та якісні складові ячменю пивоварного;
- надати економічну та енергетичну оцінку застосування позакоренових підживлень за вирощування пивоварного ячменю.

Об'єкт досліджень: процеси росту і формування врожаю зерна ярого ячменю пивоварного за застосування позакоренових підживлень рістрегулюючими препаратами.

Предмет досліджень: Сорти пивоварного ячменю, рістрегулюючі

препарати, формування якісних показників зерна.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні впливу позакореневих підживлень на якість та продуктивність ячменю пивоварного.

Загальна характеристика структури й обсягу дипломної роботи. Дипломна робота викладена на 54 сторінках, її текст містить 12 таблиць. Робота складається зі вступу, 5 розділів, аналізу та узагальнення результатів досліджень, висновків, пропозиції виробництву, списку використаних джерел із 54 найменувань.

Міністерство освіти і науки
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:

**«ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ УДОБРЕННЯ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ
КАПУСТИ БІЛОГОЛОВОЇ В УМОВАХ ПЕРЕДКАРПАТТЯ»**

Виконав студент II курсу групи АГ-21 м
спеціальності 201 Агрономія
Пронюк Тарас Васильович

Науковий керівник:
доктор сільськогосподарських наук, професор
Карбівська Уляна Миронівна

Рецензент:
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Лис Надія Миколаївна

Івано-Франківськ – 2023

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. Вирощування капусти білоголової, яка характеризується високим попитом і високою ціною, може стати вигідним напрямком для сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств в Україні. Збільшення виробництва капусти можливе через вдосконалення технологій вирощування, включаючи вибір оптимальних методів обробки ґрунту, внесення добрив, системи поливу, і захисту від хвороб і шкідників. Важливо обирати сорти та гібриди капусти, які підходять для конкретних ґрунтово-кліматичних умов та мають високий врожайний потенціал. Для розв'язання проблеми зберігання і транспортування потрібно використовувати певні технології або види капусти, які мають довший термін зберігання. Планування продажів і реалізація продукції можуть бути покращені за допомогою розробки ретельної стратегії, включаючи роботу з оптовими ринками, супермаркетами і ресторанами. Співпраця з іншими сільськогосподарськими підприємствами або фермерськими господарствами може допомогти виробникам подолати стихійність ринку шляхом об'єднання ресурсів та планування вирощування і реалізації спільно.

Враховуючи всі ці аспекти, розвиток виробництва капусти білоголової може стати більш стійким і прибутковим напрямком для сільськогосподарського сектора України.

Об'єкт дослідження – процеси формування продуктивності капусти білоголової.

Предмет дослідження є широкий спектр аспектів, включаючи продуктивність, біометричні та якісні характеристики, баланс елементів живлення ґрунту, а також економічна та біоенергетична ефективність.

Мета дослідження спрямована на вивчення і встановлення взаємозв'язку між процесами формування продуктивності капусти білоголової та застосування удобрення.

Для досягнення поставленої мети дослідження були такі завдання:

- ✓ проведення польових та лабораторних досліджень, включаючи вимірювання біометричних параметрів капусти та визначення агрохімічного складу ґрунту;
- ✓ визначення впливу удобрення на ріст, розвиток та врожайність капусти білоголової;
- ✓ визначення продуктивності капусти білоголової в залежності від удобрення та порівняння результатів між різними варіантами дослідження;
- ✓ охарактеризувати баланс елементів живлення досліджуваного ґрунту;
- ✓ обґрунтувати економічну ефективність вирощування капусти білоголової залежно від удобрення;
- ✓ використання статистичних методів для обробки і аналізу отриманих даних для встановлення статистично значущих різниць.

Це дослідження може бути корисним для сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств, які вирощують капусту білоголову, та допоможе покращити ефективність вирощування цієї овочевої культури.

Наукова новизна. Досліджено особливості формування продуктивності капусти білоголової за вирощування на дерново-підзолистому ґрунті.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці комплексу заходів для підвищення продуктивності капусти білоголової. Проведення оцінки агротехніки вирощування капусти білоголової перспективних гібридів за різних систем добрив в умовах Передкарпаття.

Апробація результатів роботи. Отримані результати досліджень та висновки за роботою були представлені та обговорені під час наукової конференції студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, яка відбулася у місті Івано-Франківськ у 2023 році. Крім того, дані результати були опубліковані у збірнику тез з назвою «Еврика» на тему: «Вплив удобрення на продуктивність капусти білоголової в умовах Передкарпаття».

Структура роботи. Матеріал магістерської роботи представлений у 63 сторінках тексту, включаючи основний зміст, який охоплює 54 сторінок. Робота складається з таких розділів: вступ, 5 розділів, висновків, пропозицій виробництву та списку використаних літературних джерел. В роботі включено 13 таблиць та 2 рисунки. Список літератури містить 60 джерел, включаючи 6 джерел, написаних латиницею.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему **«ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ СТРОКІВ СІВБИ НА
ПОКАЗНИКИ ЕЛЕМЕНТІВ СТРУКТУРИ УРОЖАЮ СОНЯШНИКУ»**

Виконав студент II курсу, групи АГ-21м
спеціальності 201 «Агрономія»
Ратич Остап Ярославович

Науковий керівник:
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Турак Олег Юрійович

Рецензент:
Козло Мирослав Юрійович

Івано-Франківськ - 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. Розширення зон виробництва соняшнику пов'язане із появою на ринку широкого спектру гібридів соняшнику різних напрямків використання. Це зумовлює розроблення адаптивних технологій їх вирощування для раніше нетрадиційних зон, зокрема і, в межах Івано-Франківської області. Роботи таких вчених як Каленської С.М., Єременка О.А., Горбатюка Е.М. та інших висвітлюють основні базові питання формування адаптивних технологій для вирощування соняшнику, однак вони приурочені до центральних та східних регіонів України, а питання вирощування та адаптації технології соняшника в Західному регіоні висвітлено мало. Одним із дієвих агрозаходів впливу на продуктивність соняшника є формування агроценозу в залежності від строків посіву.

Мета роботи: визначення агрономічно-обґрунтованих строків посіву гібридів соняшника, що забезпечить формування оптимальної структури продуктивності культури в умовах західного Лісостепу.

Для вирішення поставленої мети нами були виділені наступні завдання:

1. встановити оптимальні строки посіву гібридів соняшника;
2. визначити вплив строків посіву на формування структури урожаю;
3. проаналізувати фотосинтетичну активність гібридів соняшнику в залежності від строків посіву;
4. визначити урожайність та економічну ефективність досліджуваних елементів технології.

Об'єкт досліджень: елементи інтенсивної технології вирощування соняшника, його процеси росту та розвитку, урожайність культури в ґрунтово-кліматичних умовах західного Лісостепу.

Предмет досліджень. Терміни посіву соняшнику, кількісна та якісна продуктивність економічна ефективність технології вирощування.

Наукова новизна отриманих результатів полягала в тому, що нами встановлено особливості формування продуктивності гібридів РЖТ Волльф та Український F1 залежно від строків посіву, проведено оцінку структури та продуктивності гібридів, визначено якість насіння та розраховано економічну ефективність вирощування в умовах репрезентативного господарства.

Практичне значення отриманих результатів. Удосконалено елементи технології вирощування ранніх гібридів соняшнику конкретних ґрунтово-кліматичних умовах.

Загальна характеристика структури й обсягу дипломної роботи. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, аналізу результатів досліджень, висновків, пропозиції виробництву, списку використаних джерел (47 найменування) та додатків. Роботу викладено на 57 сторінках, текст містить 3 рисунки, 10 таблиць.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему: « **ЗМІНА ЯКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЕРНОВО-
ПІДЗОЛИСТОГО ГРУНТУ ЗА ВИРОЩУВАННЯ РИЖНЮ ЯРОГО
(*CAMELINA SATIVA GRANTZ*) В УМОВАХ ПЕРЕДКАРПАТТЯ**»

Виконав студент II курсу, групи АГ-22м
спеціальності 201 «Агрономія»
Стецяк Олександр Степанович

Науковий керівник :
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Григорів Ярослава Ярославівна

Рецензент:
кандидат сільськогосподарських наук
Стельмах Оксана Михайлівна

Івано-Франківськ - 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. Інтенсивний розвиток різних галузей економіки веде до збільшення попиту у виробників на жирні олії різноманітної якості. Адже, чим більший різноманітніший асортимент технічних засобів і харчових продуктів, тим більш різноманітною має бути сировина для їхнього виробництва, в тому числі технічна і харчова олія відмінної якості. Отримані сьогодні натуральні рослинні олії ще далеко не цілком задовольняють різні вимоги промисловості. Тому, у пошуках нових, перспективних додаткових джерел олійної сировини науковці звернули увагу на рижій – одну з перспективних, цінних і дуже врожайних олійних рослин.

Сьогодні все частіше відмічаємо перенасичення сівозмін соняшником, який як відомо дуже виснажує ґрунти. Тому рижій ярий привертає увагу агровиробників завдяки своїй невибагливості, скоростиглості, постійній урожайності, великій пластичності і пристосованості до вирощування в різних ґрунтово-кліматичних умовах. Рижій за своїми біологічними властивостями менш вимогливий до умов росту та розвитку, ніж інші олійні рослини. Він характеризується високою холодостійкістю і одночасно є посухостійким. Як досліджено він добре себе показує і на малородючих ґрунтах. Однак, є багато досліджень щодо вивчення впливу технології вирощування культури на її продуктивність, але практично немає робіт, де б вивчали зміну якісних показників ґрунту при вирощуванні рижію. Тому дана робота є актуальною та перспективною.

Об'єкт дослідження – агрохімічні і фізичні показники дерново-підзолистого ґрунту.

Предмет дослідження – дерново-підзолистий ґрунт, мінеральні добрива і мікродобрива.

Мета наших досліджень полягає у дослідженні зміни якісних показників дерново-підзолистого ґрунту за вирощування рижію ярого в умовах Передкарпаття України.

Відповідно до визначеної нами мети роботи необхідно виконати наступні завдання:

- дослідити процеси змін головних показників ґрунтової родючості дерново-підзолистого ґрунту;
- проаналізувати вплив технології вирощування рижію ярого на агрохімічні властивості дерново-підзолистого ґрунту;
- вивчити вплив технології вирощування культури на агрофізичні властивості дерново-підзолистого ґрунту.

Наукова новизна. Вперше в умовах Передкарпаття України досліджено та узагальнено і проаналізовано системи удобрення в агротехнології вирощування рижію ярого, що дадуть можливість зберегти і відновити родючість дерново-підзолистого ґрунту.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у удосконаленні технології вирощування рижію ярого, як перспективної рослини,

та зберегти і відновити родючість дерново-підзолистого ґрунту в умовах Передкарпаття України.

Апробація результатів досліджень. Результати наших експериментів та досліджень були обговорені і висвітлені на Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції молодих учених і спеціалістів «Вклад наукових інвестицій у розвиток агропромислового комплексу в умовах обмеженого ресурсного забезпечення та флуктацій клімату» (м. Дніпро, 2023 р.).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота висвітлена на 56 сторінках комп'ютерного тексту. Робота складається із анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, пропозицій виробництву і списку літературних джерел. Робота містить в собі чотири таблиці та п'ять рисунків.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему «**ДОСЛІДЖЕННЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ОСНОВНОГО
ОБРОБІТКУ ЧОРНОЗЕМУ ОПІДЗОЛЕНОГО ЗА ВИРОЩУВАННЯ
ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ**»

Виконав студент II курсу, групи АГ-21м
спеціальності 201 «Агрономія»
Товпига Михайло Михайлович

Науковий керівник:
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Турак Олег Юрійович

Рецензент:
Козло Мирослав Юрійович

Івано-Франківськ - 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. Є висока вірогідність, що тільки на основі науково обґрунтованої інтеграції природних та техногенних факторів в інтенсифікації рослинництва слід чекати продуктивних змін у землеробстві. В агротехнічному плані вони можуть визначатися застосуванням диференційованого обробітку, що буде забезпечувати скорочення виробничих витрат при збереженні родючості ґрунту. Адже диференціальний обробіток сприяє більш оптимальному використанню матеріально-технічних ресурсів більше ефективності мінеральних добрив та засобів хімічного захисту рослин при дотриманні сівозмін і використання високо пластичних сортів.

Основний обробіток ґрунту під посіви зернових повинен забезпечувати такі умови вегетації за яких буде проходити збереження вологи, висока мікробіологічна активність, протидія розвитку бур'янів шкідників, хвороб та створювати оптимальні водно-повітряні та агрофізичні умови для розвитку озимих зернових культур.

Слід зазначити, що існуючі системи основного обробітку ґрунту не завжди є досконалими та адаптованими до ґрунтових відмін та кліматичних умов. Недостатньо вивчене питання диференціації основного обробітку ґрунту за вирощування пшениці на чорноземах опідзолених в умовах Івано-Франківської області.

Мета дипломної роботи. Основною метою досліджень було порівняльне вивчення впливу диференціації основного обробітку на продуктивність пшениці озимої.

Для виконання поставленої мети перед нами виникло питання вирішення наступних завдань:

1. Дослідити вплив диференціації основного обробітку на основні агрофізичних та водно фізичних показників чорнозему опідзоленого за вирощування пшениці озимої.
2. Визначити формування продуктивності пшениці озимої за різних систем основного обробітку.
3. Встановити економічну ефективність застосування диференційованого обробітку за вирощуванням пшениці озимою.

Об'єкт досліджень: Процеси і закономірності формування показників родючості чорнозему опідзоленого та їх вплив на продуктивність пшениці озимої за диференціацію основного обробітку

Предмет досліджень. Основні агрофізичні показники ґрунту та параметри структури продуктивності пшениці озимої за диференційованого обробітку ґрунту.

Наукова новизна отриманих результатів: Нами вперше на основі проведених досліджень в умовах Придністровської агровиробничої зони уточнено особливості формування продуктивності пшениці озимою залежно від диференціації основного обробітку ґрунту

Практичне значення отриманих результатів. На підставі результатів проведених досліджень нами запропоновано заходи щодо диференціації

основного обробітку за вирощування пшениці озимої в репрезентативному господарстві регіону.

Загальна характеристика структури й обсягу дипломної роботи. Робота складається з вступу, 5 розділів, аналізу результатів досліджень, висновків, рекомендації виробництву, списку використаних джерел (58 найменування). Роботу викладено на 52 сторінках комп'ютерного набору, текст містить 3 рисунки, 13 таблиць.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему «**ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ
ПРОДУКТИВНОСТІ РАННЬОСТИГЛИХ СОРТІВ СОЇ В УМОВАХ
ПЕРЕДКАРПАТТЯ**»

Виконав студент II курсу, групи АГ-21м
спеціальності 201 «Агрономія»
Фицик Василь Васильович

Науковий керівник:
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Турак Олег Юрійович

Рецензент:
Козло Мирослав Юрійович

Івано-Франківськ - 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. Однією з умов одержання максимального урожаю є обґрунтований вибір сорту, так як він є одним із доступних виробництву агрозаходів, що дозволяє знизити негативний вплив обмежуючих факторів зовнішнього середовища на показники врожайності сої та забезпечує адаптованість культури до конкретних умов виробництва. Ріст та розвиток сої супроводжується різними стресовими факторами такими як дефіцит або надлишок вологи, освітленість, кислотність ґрунтового середовища, гербіциди, вітер, пошкодження хворобами та шкідниками і так далі, тому виведення нових стійких сортів дозволяє уникнути стрес реакції рослини на дані фактори причому поряд із стійкістю велика увага приділяється і якості зерна.

Завдяки науковій праці Бабича А.О., В.Ф. Петриченка, М.А.Бобра, С.І.Попова, М.І.Балащука та інших досягнуті значні успіхи щодо вирішення питань технологій вирощування сої в Україні. Однак, остання тенденція зміни клімату ставлять перед аграріями та науковцями ряд питань по вирощуванню сої. Одним із цих питань є адаптивність ранніх сортів сої до конкретних ґрунтово-кліматичних умов.

Мета магістерської роботи полягає у визначенні особливостей формування продуктивності ранніх сортів сої її стабільності та пластичності в умовах Передкарпаття.

Для вирішення поставленої мети нами виділено наступні завдання:

- вивчити особливості росту та розвитку різних сортів сої;
- визначити продуктивність ранньостиглих сортів сої та якість насіння;
- провести розрахунок економічної та енергетичної ефективності вирощування сої в умовах Передкарпаття.

Об'єкт досліджень: Формування продуктивності ранньостиглих сортів сої залежно від біологічних та сортових особливостей.

Предмет досліджень Сорти ранньостиглої сої вітчизняної та іноземної селекції, їх продуктивність та технологічні особливості вирощування.

Наукова новизна отриманих результатів: Уперше встановлено особливості формування продуктивності ранніх сортів сої та їх адаптованість до агрокліматичних умов Передкарпаття. Набули подальшого розвитку питання особливостей росту ранніх сортів сої, їх врожайності, збору білка та олії залежно від біологічних та сортових особливостей.

Практичне значення отриманих результатів. Виробництву рекомендовано підбір сортів, які добре адаптовані до ґрунтово-кліматичних умов Передкарпаття і характеризуються високою урожайністю.

Загальна характеристика структури й обсягу дипломної роботи. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, аналізу результатів досліджень, висновків, пропозицій виробництву, списку використаних джерел налічує 51 найменування. Роботу викладено на 52 сторінках, текст ілюстровано 2 рисунками і 11 таблицями.

Міністерство освіти і науки
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:

**«ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ОЖИНИ (RUBUS SUBG.
EUBATUS FOSKE) В УМОВАХ ПЕРЕДКАРПАТТЯ»**

Виконав студент II курсу групи АГ-21 (м)
спеціальності 201 Агронімія
Хімчук Віталій Ярославович

Науковий керівник:
доктор сільськогосподарських наук, професор
Карбівська Уляна МIRONІВНА

Рецензент:
Дутчак Назар Іванович

Івано-Франківськ – 2023

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. В умовах сьогодення важливого значення набуває ягідна продукція, яка є основним трендом світового споживчого ринку у підходах людини до здорового способу життя і харчування. Обсяги виробництва й споживання ягідної продукції дедалі зростають, особливо помітною є тенденція до збільшення споживачів ягід в європейських країнах. Серед європейських країн, Україна посідає важливе місце не тільки як країна з великою кількістю споживачів, але як одна з країн, що є перспективним, ключовим виробником і постачальником ягідних культур, а саме: малини, садової суниці, чорної смородини та ягід, які часто використовують, як супер їжу (англ. *superfood*) лохини, годжі, обліпихи, ожини.

Недавно виробництво ягідної продукції в Україні було орієнтовано переважно на сектор дачних і присадибних господарств. На сьогодні вже сформувалася велика індустрія, яка орієнтована на виробництво широкого асортименту ягідної продукції її перероблювання, експорт та логістику,

Високий рівень технологічності ягідних культур, легке розмноження, швидкість пори плодоношення, простота вирощування збільшує популярність та пришвидшує активний розвиток професійного ягідного бізнесу в Україні, що сприяє розширенню площ ягідних насаджень. Загальна площа ягідних насаджень в Україні становить 20 тис. га. Ринок ягід в Україні набуває професійного рівня.

Однією з перспективних порід рослин, що поширена в усьому світі, але не заслужено відносилася до малопоширених на ринках ягідної продукції в Україні є ожина (*Rubus*, раніша назва *Ebatus*). Цей підрид рослин на сьогодні швидкими темпами розпочинає займати своє місце в комерційній галузі.

Ожина – це не вибаглива рослина. На відміну від інших ягідних рослин, вона не потребує особливого догляду. Висадку рослин ожини здійснюють один раз в 12-15 років. Врожаї рослин ожини можуть перевищувати продуктивність рослин малини. Площа насаджень ожини поступово збільшується, у всьому світі висаджено близько 30 000 га рослин ожини, а сумарний урожай її ягід становить 25 тисяч тонн. За темпами зростання виробництва продукції, ожина займає важливе місце серед лідерів світового ринку після малини та лохини.

На відміну від малини, площа якої п'ять років тому в Україні становила 5 тисяч гектар й лохини – 2,1 тисяча гектар, площа промислових насаджень рослин ожини, налічувала приблизно 200 га. Основною причиною є те, що в сортів відомих нам рослин ожини, часто виникають проблеми з низькою морозо- та зимостійкістю, а також недостатньо досліджено адаптивний потенціал нових іноземних сортів, які були введені останніми роками.

Вирощування високопродуктивних сортів рослин ожини стало предметом дослідження українських та зарубіжних учених. Українські науковці, Андрієнко В., Кондратенко П., Надточій І., Середюк О., Шеренговий П., працювали над створенням високопродуктивних сортів рослин ожини та розробили технології їх вирощування. Зокрема,

П.Шеренговий за допомогою селективного методу вивів і зареєстрував два сорти ожини під назвою "Насолода" і "Садове чудо". Англійський вчений Дерек Дженінгс у 1997 році, завдяки схрещенню незареєстрованих західноамериканських форм ягід і сорту ожини Silvan, вивів новий сорт Helen. Культура бойзенової ягоди була створена каліфорнійським фермером Рудольфом Бойзеном у 1923 році. Зараз вирощування бойзенової ягоди в промислових масштабах здійснюється в країнах, таких як Нова Зеландія, Чилі й Австралія.

Вагомим здобутком для розвитку розсадників є два сорти ожини виведені за допомогою селекції в Університеті штату Арканзас (США), з 2021 року українські виробники ягід мали можливість замовляти високоякісний сертифікований матеріал ожини.

Загалом у світі на даний час відомо більше ніж 300 різноманітних сортів ожини та гібридних малинно-ожинових рослин.

За останні роки до Державного реєстру сортів рослин, які придатні для вирощування в Україні у 2019 році, внесено шість сортів ожини, два з них – вітчизняної селекції. Тому проведення досліджень про адаптивні властивості нових імпортованих сортів ожини та вибір сортів з високим господарсько-цінними характеристиками, які відзначаються доброю пристосованістю до ґрунтових і кліматичних умов, стабільно високою врожайністю, високою якістю ягід та стійкістю до основних шкідників і хворіб, має велике значення для розвитку ягідництва в Україні. Крім того, вирощування ожини на Передкарпатті може сприяти збереженню біорізноманіття та екологічності сільськогосподарського виробництва, збільшенню потенціалу для економічного розвитку, можливості задоволення місцевого попиту, збільшення аграрної різноманітності, впровадження інноваційних технологій та збереження природних ресурсів, що власне і підкреслює актуальність даної теми.

Мета дослідження полягає у встановленні господарських і біологічних особливостей нових сортів ожини та їх адаптивності в ґрунтово-кліматичних умовах Карпатського передгір'я України.

На основі мети, об'єкта й предмета дослідження визначено *завдання дослідження*:

- дослідити особливості дозрівання рослин ожини і вплив погодних умов на результати вирощування;
- визначити рівень зимо-та морозостійкості сортів ожини й чинники, що впливають на неї;
- оцінити біологічну та господарську ефективність сортів рослин ожини в молодих насадженнях;
- визначити рівень сортів ожини, що є стійкими до впливу хворіб і шкідників;
- встановити економічну рентабельність нових сортів ожини.

Об'єктом дослідження є процеси росту, розвитку та формування продуктивності сортів ожини в умовах Передкарпаття.

Предметом дослідження є рослини трьох сортів ожини.

Наукова новизна полягає в тому, що вивчено формування врожайності ожини при її вирощуванні на дерново опідзоленому ґрунті. Визначено вплив факторів довкілля, зокрема морозу та посухи, на урожайність ожини. Оцінено економічну ефективність вирощування нових сортів цієї культури вітчизняного та іноземного селекційного походження.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що серед досліджуваного асортименту культури були виділені сорти з найвищою адаптивністю до основних стрес-чинників довкілля, за умови забезпечення їх високої продуктивності. Також були визначені терміни проходження фенологічних фаз розвитку рослин в інтродукованих сортах ожини в ґрунтово-кліматичних умовах зони проведення досліджень. Окрім того, на основі аналізу продуктивності були виділені найурожайніші сорти.

Загальна характеристика структури й обсягу дипломної роботи. Дипломна робота викладена на 59 сторінках, містить 6 таблиць, 3 рисунки та такі компоненти: вступ, 5 розділів, висновки, список використаних джерел (53 положень) та додатки.